

Civiele bodemprocedures 20% sneller

Jan Ekkelmans, advocaat te Den Haag

Analyse van een kwart van de handelszaken die in 2003 zijn afgedaan bij de sectoren civiel laat zien dat de doorlooptijden zijn bekort. Dat komt niet doordat partijen veel sneller antwoorden of de rechter veel sneller vonnis wijst. Dit blijkt uit een onlangs verschenen empirisch onderzoek naar de afhandeling van civiele bodemprocedures door de rechtbanken.¹

Empirisch onderzoek over de daadwerkelijke wijze van afhandeling van civiele zaken is schaars. Dat is jammer: opvattingen over de wenselijke inrichting van het burgerlijk proces missen daardoor een wezenlijk fundament. Het onderzoek is verfrissend omdat het stimuleert dat de discussie over procesrecht wordt gericht op maatregelen waarvan niet alleen wordt gedacht dat ze werken, maar die dat ook feitelijk blijken te doen.

Om te beginnen: het geregistreerde financiële belang van de aangebrachte zaken is als volgt:²

- minder dan € 15.000: 50 % van de zaken
- tussen € 15.000 en € 100.000: 40% van de zaken
- meer dan € 100.000: 10% van de zaken

VERSTEK EN ANTWOORD

De eindstreep wordt veelvuldig vlot bereikt. Ook bij de sector civiel wordt een groot aantal zaken bij verstek afgedaan: circa 40%.³ Dat percentage is weliswaar veel lager dan bij de sector kanton (80%), maar toch opvallend hoog. Tussen eerste rolzitting en de datum van vonnis gaan 17 dagen (Almelo) tot 93 dagen (!) (Amsterdam) heen.⁴

De introductie van het Landelijk Rolreglement heeft nauwelijks geleid tot bekorting van de termijn, waarbinnen gedaagde van antwoord dient.⁵ Die termijn beliep circa vijftien weken in zaken die circa tien jaar geleden werden afgedaan. Hij belooft gemiddeld circa twaalf weken voor zaken afgedaan in 2003. Slechts de (veel) langere uitstellen zijn teruggedrongen. Het leven lijkt, als wel vaker, sterker dan de leer.

Vermoedelijk liggen de feitelijke uitsteltermijnen inmiddels lager dan de 12 weken uit het onderzoek. Het onderzoek betreft immers zaken die in 2003 zijn afgedaan. De aanvangsdatum van de zaak kan ruim voor 2003 liggen. Het Landelijk Rolreglement dateert uit 2000. Aan de termijnen uit dit reglement is men pas geleidelijk strikter de hand gaan houden.

COMPARITIE EN SCHIKKING

Van de zaken op tegenspraak gestart na 1999 gaat 64% naar een comparitie.⁶ Dat is aanzienlijk meer dan bij zaken die circa tien jaar geleden werden afgedaan: toen beliep het gemiddelde circa 15%. Bij de afzonderlijke rechtbanken variëren de percentages van 46 tot 87. Het rapport geeft niet aan op welke rechtbanken die afzonderlijke cijfers betrekking hebben.

Van de zaken op comparitie wordt 49%⁷ geschikt op de comparitie, of kort daarna. Zodra een natuurlijk persoon partij is, neemt het percentage schikkingen af. Rechtspersonen die tegen elkaar procederen schikken vaker.⁸ Sommige typen zaken blijken veel vaker geschikt te worden dan andere. Het rapport bevat een staatje, waaruit blijkt dat weinig wordt geschikt in onteigeningszaken, letselzaken en dekkingskwesies bij verzekeringen.⁹ Veel vaker daarentegen wordt geschikt bij bouwzaken, consumentenkoop en verdeling van vermogen na verbroken relaties.

Het grotere aantal comparities heeft geen effect op het totale aantal zaken, waarin een schikking wordt bereikt. In slechts circa 55% van alle zaken waarin van antwoord is gediend, komt een einduitspraak tot stand.¹⁰ Circa 45% van de zaken wordt geroyeerd. Dat is thans zo en was circa tien jaar geleden ook zo, toen dat percentage royementen 44 beliep. Comparities leiden aldus op het oog wel tot eerder schikken, niet tot meer schikken.

REPLIEK

In circa 35% van de zaken waarin voor antwoord is geconcludeerd, wordt gerepliceerd.¹¹ Het percentage varieert van circa 20% bij zaken over minder dan € 10.000, tot circa 46 % bij zaken over meer dan € 25.000. Wordt eenmaal gerepliceerd, dan neemt de kans op een schikking zienderogen af. De zaken, waarin is gerepliceerd, eindigen met een eindvonnis in 70%

(geen comparitie) tot 77% (wel comparitie) van de gevallen.¹²

BEWIJSVERRICHTINGEN

In zaken waarin zich een procureur voor gedaagde heeft gesteld,¹³ komen in de volgende percentages zaken bewijsverrichtingen voor:¹⁴

Deskundigenonderzoek	4 %
Getuigenverhoor	11 %
Contra-enquête	4 %
Plaatsopneming	1,5%
Totaal	16,5% ¹⁵

Deze cijfers vielen mij mee; voor bewijslevering gaan de handen bij veel rechters immers niet op elkaar.

DOORLOOPTIJDEN

Wanneer vonnis is gevraagd, duurt het gemiddeld 14 weken voordat daadwerkelijk vonnis wordt gewezen.¹⁶ Tussen de individuele rechtbanken bestaan overigens aanzienlijke verschillen. De gemiddelde termijn is ongeveer even lang als circa tien jaar geleden: toen was het circa 16 weken. Het is zo'n 8 weken langer dan de in het Landelijk Rolreglement voor het wijzen van einduitspraken voorziene 6 weken. Ook hier: het leven is sterker dan de leer.

De termijn waarbinnen van antwoord wordt gediend en vonnis wordt gewezen, zegt niet zoveel over de gehele doorlooptijd van een zaak. De doorlooptijd loopt vooral op door incidenten, tijdsverloop bij datumbepaling voor zittingen, indiening van extra processtukken en bewijsverrichtingen.

De gemiddelde doorlooptijden van civiele procedures op tegenspraak zijn in bijna tien jaar met circa 20% gezakt van circa 701 naar circa 577 dagen. Dat laatste cijfer ligt overigens circa 50% boven de tot dusver door de Raad voor de rechtspraak gepubliceerde cijfers. De Raad ging uit van circa een jaar, omdat het automatiseringssysteem bij zaken van vóór 2000 de doorlooptijd op 0 dagen plaatst.¹⁷ Zo gaat het gemiddelde vanzelf naar beneden. Het rapport vermeldt de gemiddelde doorlooptijden voor elk van de negentien rechtbanken. Die variëren van 398 (Roermond) tot 818 dagen (Rotterdam).¹⁸ Geen rechtbank kan zich veroorloven op zijn lauweren te rusten: een

Rechtbank Rotterdam

rechtbank die op kop liep, is circa 10 jaar later naar de bezemwagen verplaatst (Middelburg, ook gekweld doordat men onvoldoende rechters wist te werven). Was Arnhem circa tien jaar terug een drager van de rode lantaarn, nu koestert het zich in de gloed van de kopgroep. Al te veel gewicht mag aan die rangorde ondertussen niet worden gehecht, denk ik. Het rapport legt immers geen relatie tussen de productie van een rechtbank en de formatie. Zodoende valt ook niet te zien of verschillen in doorlooptijden ook te maken hebben met werkdruk of kwaliteit van bedrijfsvoering bij de betrokken gerechten. Wel valt op dat de snelste rechtbanken over het algemeen vaker gebruik maken van de comparitie dan de minder snelle.¹⁹

HET VERVOLG

Vervolgonderzoek staat gepland. Daarbij zullen onder meer het versnellingsbeleid per rechtbank en de personele en logistieke ontwikkelingen in kaart worden gebracht.²⁰ Zit het mee, dan komen de *best practices* onder rechters straks vanzelf boven water.

NOTEN

- 1 Het rapport van 40 pagina's verscheen in de publicatierreeks *Rechtstreeks* van de Raad voor de rechtspraak; het is te raadplegen op www.rechtspraak.nl/Gerechten/RvdR/Publicaties/Rechtstreeks.htm
- 2 Rapport, p. 17.
- 3 Rapport, p. 20.
- 4 Rapport, p. 30.
- 5 Rapport, p. 39 en 41.
- 6 Rapport, p. 33.
- 7 Rapport, p. 26 (56%) en 36 (49,1%).
- 8 Rapport, p. 26.
- 9 Rapport, p. 26.
- 10 Rapport, p. 36 en 46.
- 11 Rapport, p. 22.
- 12 Rapport, p. 25.
- 13 Rapport, p. 21 voor de definitie; verstekzaken en zaken die worden ingetrokken verdwijnen aldus uit beeld.
- 14 Rapport, p. 22.
- 15 Ik tel de contra-enquêtes bij de totaalstelling niet mee. Doorgaans gaat aan een contra-enquête immers een enquête vooraf. Mee-tellen van contra-enquêtes zou een dubbelstelling opleveren.
- 16 Rapport, p. 40.
- 17 Rapport, p. 43-44.
- 18 Rapport, p. 31.
- 19 Rapport, p. 37.
- 20 Rapport, p. 47.

column

MATTHIJS KAAKS

Cojones

Als we de recent verschenen sleutelroman *Fish Sunday Thinking* van de jonge Engelse advocaat Paul Wragg moeten geloven zijn de grote advocatenkantoren doordrenkt van seksisme. Het boek is momenteel een hit onder advocaten in Londen.

Het Financieele Dagblad wijdde er eind augustus een grote recensie aan waarin een wereld werd beschreven die bestaat uit seksbeluste padachtige partners en uitgekookte langbenige stagiaires. Het roept beelden op van broeierige scènes bij de koffiemachine in de krappe pantry en veelvuldig oog-bil-contact. De mannelijke advocaten van de grote kantoren worden omschreven als 'door testosteron gedreven alpha types'.

Onthullend is dit alles niet en het laat zich ook gemakkelijk verklaren. Van het totale lichaam dat de advocaat ter beschikking staat, gebruikt hij in zijn beroep alleen het hoofd. Zolang het hoofd enigszins functioneert kan hij dossiers lezen en brieven dicteren. Het lijf is eigenlijk bijzaak en dient er toe het hoofd overeind te houden. Het is een hersenloze vleesmassa, die nu eenmaal via de nek met het hoofd verbonden is, en slechts de onhandige drager is van kostbare *knowhow*.

Bij de man accentueert de das deze tweedeling: het hoofd wordt afgesnoerd van de rest van het lichaam.

Dat kan niet goed gaan. Het lichaam, dat dag in dag uit in dezelfde positie ondergeschikt wordt gemaakt aan de verheven hersenarbeid, rebelleert. Niet voor niets wijst de das als een grote waarschuwendende vinger naar beneden.

Advocaten die behalve man ook nog *high performer* zijn, neigen ertoe hun fysiek op te offeren aan hun geestelijke prestaties. Zo ontstaan die padachtige trekken.

Hoe groot de zelfbeheersing ook is, de topadvocaat wil zijn succes verzilveren. De fysieke bevrediging van dat verlangen voelt het lekkerst. Vroeg of laat komt er een moment waarop het lichaam zich afvraagt: waar doe ik dit allemaal voor? De das transsubstantieert dan in zijn vleselijke tegenhanger. Drank en stress, zachte welvingen of de stugge stof van een lang niet gestoomde pantalon doen de rest.

Ik herinner mij hoe een oudere compagnon eens een al te ambitieuze medewerker toeschreeuwde: 'Het wordt tijd dat jij eens goed gaat neuken!' Het galmde over de gangen van het grote kantoor en de kreet bleef lange tijd een geliefd citaat. De aanleiding was een ronkend interview in *Quote* vol borstklopperij, zonder autorisatie van de maatschap.

De behoefte aan erkenning en beloning kan nogal driftmatig zijn. Kantoren, vooral de grote dus, doen er goed aan dit intern bespreekbaar te maken. Dat kan veel ellende voorkomen.

Er zijn kantoren die er voor kiezen de aardse driften weliswaar te onderkennen, maar deze te sublimeren, zoals De Brauw Blackstone Westbroek die financieel participeert in het olifanten folkprogramma van Artis. Of dat helpt tegen de jeuk, is natuurlijk de vraag. Maar inventief is het wel.